

**ПЕТДЕСЕТ И ВТОРО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

ДО

Г-ЖА МИХАЕЛА ДОЦОВА

**ПРЕДСЕДАТЕЛ
НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ**

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО ПРЕДСЕДАТЕЛ,

На основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България и чл. 70, ал. 1, т. 1 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание, внасяме проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за семейните помощи за деца, заедно с мотиви и Предварителна частична оценка към него.

Молим, законопроектът на бъде представен за разглеждане и обсъждане по установения ред.

ВНОСИТЕЛИ:

Хеница Свещан
Илиана Жекова
Ганг Василев

ПЕТДЕСЕТ И ВТОРО НАРОДНО СЪБРАНИЕ
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

ПРОЕКТ!

ЗАКОН

за изменение и допълнение на

Закона за семейни помощи за деца

(обн., ДВ, бр. 32 от 2002 г., изм., бр. 120 от 2002 г., бр. 112 от 2003 г., бр. 69 от 2004 г., бр. 105 от 2005 г., бр. 21, 30, 33, 68 и 95 от 2006 г., бр. 113 от 2007 г., бр. 71 и 110 от 2008 г., бр. 23 от 2009 г., доп., бр. 15 и 24 от 2010 г., изм. и доп., бр. 99 от 2011 г., бр. 54 и 103 от 2012 г., изм., бр. 15 и 109 от 2013 г., изм. и доп., бр. 57, 79 и 96 от 2015 г., изм., бр. 98 от 2016 г., бр. 99 от 2017 г., бр. 30, 77, 88 и 105 от 2018 г., бр. 24, 35 и 101 от 2019 г., бр. 104 от 2020 г., доп., бр. 14 от 2021 г., изм. и доп., бр. 102 от 2022 г., доп., бр. 66 от 2023 г.)

§ 1. В чл. 3, т. 5 се изменя така:

„5. Бременните жени – чужди граждани, и семействата на чужди граждани, които отглеждат децата си в страната, и на които е дадено разрешение за дългосрочно или постоянно пребиваване в Република България, чужденците, ползващи се от временна закрила, и лицата, за които това е предвидено в международен договор, по който Република България е страна.“

§ 2. В чл. 10 :

1. Създава се нова ал. 6:

„(6) Заповедта по ал. 4 се обжалва пред директора на регионалната дирекция "Социално подпомагане" по реда на Административнопроцесуалния кодекс.“

2. Ал. 6, която става ал. 7, се изменя така:

„(7) Когато директорът на регионалната дирекция "Социално подпомагане" не се е произнесъл по жалбата или я е отхвърлил, заповедта по ал. 4 може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Решението на административния съд е окончателно.“

§ 3. В чл. 10а, в ал. 7 т. 3 се заличава.

§ 4. В чл. 106, в ал. 7 т. 3 се заличава.

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 5. Министерският съвет в срок от три месеца от влизането в сила на този закон приема необходимите изменения и допълнения в Правилника за прилагане на Закона за семейни помощи за деца.

§ 6. Законът влиза в сила от деня на обнародването му в Държавен вестник.

ВНОСИТЕЛИ:

Деница Сочева
Илиана Шенева
Ган Василев

МОТИВИ

към законопроекта за изменение и допълнение на Закона за семейни помощи за деца

Практиката по прилагането на Закона за семейни помощи за деца (ЗСПД) разкри необходимост от прецизиране на кръга на правоимащите лица, **преодоляване на съществуващи нормативни празноти, водещи до тежки финансови последици за държавния бюджет**, и усъвършенстване на административната и съдебната защита на гражданите при отпускане, отказ и прекратяване на семейни помощи.

Със законопроекта се цели:

- Разширяване и прецизиране на кръга на правоимащите лица при съобразяване с международните и европейските стандарти за закрила на детето;
- Осигуряване на равнопоставен достъп до семейни помощи за деца, отглеждани на територията на страната;
- Ограничаване на преките финансови щети за Агенцията за социално подпомагане (АСП), произтичащи от заплащане на съдебни разноски, адвокатски възнаграждения и законни лихви при масово губени съдебни дела;
- Въвеждане на ясен, последователен и гарантиращ права ред за административно и съдебно обжалване;
- Намаляване на административната и съдебната тежест чрез въвеждане на междинен административен контрол;
- Премахване на непропорционални ограничения при отпускането на помощи.

На първо място, действащата редакция на чл. 3, т. 5 създава сериозни неясноти и ограничително тълкуване по отношение на бременни жени и семейства на чужди граждани с дългосрочно или постоянно пребиваване, както и на лица, ползващи се от временна закрила. Това води до нееднаква практика на дирекциите „Социално подпомагане“ (ДСП), които масово постановяват откази за отпускане на семейни помощи на деца, които реално и законно се отглеждат на територията на Република България.

Тези системни откази на териториалните поделения на АСП биват масово отменяни от административните съдилища в страната като незаконосъобразни и противоречащи на правото на Европейския съюз и международните договори.

При всяко такова отменено решение АСП е длъжна да отпусне помощта със задна дата, ведно със законната лихва върху нея от момента на заявлението, като паралелно с това бива осъждана да заплати направените от жалбоподателите съдебни разноски и често неколккратно по-високи адвокатски възнаграждения.

Липсата на изрична законова регламентация за лицата под временна закрила и дългосрочно пребиваващите чужденци генерира постоянен и предвидим поток от съдебни дела, които АСП обективно губи. Това превръща съдебния процес в единствен, но изключително скъп инструмент за получаване на помощи. Предлаганата промяна цели да преустанови тази порочна практика, като синхронизира националната уредба с принципите на недискриминация, заложи в Конституцията на Република България, Конвенцията за правата на детето и приложимото европейско право (в т.ч. Директива 2003/109/ЕО и Директива 2001/55/ЕО). По този начин децата получават дължимата подкрепа своевременно по административен път, а бюджетът на АСП се предпазва от излишни непроизводителни разходи за лихви и съдебни разноски.

На второ място, установена е липса на изрично уреден административен ред за обжалване на заповедите по чл. 10, ал. 4, което на практика ограничава правото на защита на гражданите и води до директно сезиране на съда без изчерпване на административната фаза. Това натоварва съдебната система и лишава администрацията от възможността да коригира свои актове по административен ред.

С предложените изменения се въвежда задължителен предварителен административен контрол пред горестоящия орган (Директора на Регионалната дирекция "Социално подпомагане") по реда на Административнопроцесуалния кодекс. Това ще позволи на РДСП да отменя незаконосъобразните актове на ДСП още в зародиш, което допълнително ще редуцира съдебните спорове и ще спести десетки хиляди левове на агенцията за съдебни разноски.

На трето място, с отмяната на т. 3 в ал. 7 на чл. 10а и чл. 10б се премахват разпоредби, които създават прекомерни и непропорционални ограничения при предоставянето на помощи за ученици, без да са пряко свързани с интереса на детето. Действащото изискване за възстановяване на помощта при отпадане през втория срок генерира огромна административна тежест по принудително събиране на дребни суми, като разходите по самото събиране често надхвърлят размера на дължимата сума. С отмяната се постига процесуална икономия и се защитават децата в уязвимо положение.

ВНОСИТЕЛИ:

Деница Сочева
Илиана Жикова
Ганг Василева

ПРЕДВАРИТЕЛНА ЧАСТИЧНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

на

**Законопроекта за изменение и допълнение на Закона за семейните
помощи за деца**

Практиката по прилагането на Закона за семейни помощи за деца (ЗСПД) разкри необходимост от прецизиране на кръга на правоимащите лица, **отстраняване на нормативни празноти, генериращи излишни разходи за държавния бюджет**, и усъвършенстване на административната и съдебната защита на гражданите при отпускане, отказ и прекратяване на семейни помощи.

Всяка година държавата предоставя еднократна помощ за покриване на част от разходите в началото на учебната година на учениците от първи до четвърти клас и тези в осми клас, когато децата живеят на територията на страната и не са настанени за отглеждане извън семейството по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето. Помощта се изплаща на два пъти – в началото на учебната година и в началото на втория учебен срок, ако детето продължава да ходи на училище. Помощта подлежи на възстановяване, ако детето не постъпи или не бъде записано в училище, както и ако не продължи обучението си през втория срок.

В тази връзка е логично да се търси постоянно усъвършенстване на системата на контрол за целесъобразното изразходване на средствата, чийто размер се определя ежегодно със Закона за държавния бюджет, **като паралелно с това се премахнат непропорционалните изисквания за принудително възстановяване, които генерират по-високи административни разходи по събирането им от размера на самите помощи.**

Заинтересовани групи

Заинтересовани групи са децата и семействата, които получават помощи в началото на учебната година, групата на чужденците с дългосрочно или постоянно пребиваване, както и лицата, ползващи се от временна закрила в страната ни.

Анализ на ползи / разходи

Предлаганите изменения не изискват създаване на нови административни структури.

- **Финансов аспект за бюджета на АСП:** Налице е потенциал за ограничено увеличаване на броя на правоимащите лица по чл. 3, т. 5 (лица под временна закрила и дългосрочно пребиваващи). Това увеличение обаче е напълно предвидимо и е в рамките на съществуващите бюджетни прогнози, без да води до съществено отрицателно въздействие върху държавния бюджет. **От друга страна, в други сектори (като здравеопазването) тези деца вече се третират наравно с българските граждани и се обслужват от съществуващата система, поради което промяната няма да предизвика допълнителен натиск върху свързаните публични системи.**
- **Спестяване на държавни средства:** Въвеждането на задължителен предварителен административен контрол (пред РДСП) и прецизирането на чл. 3, т. 5 ще доведат до рязко намаляване на съдебните производства срещу Агенцията за социално подпомагане (АСП). **По този начин бюджетът на Агенцията се предпазва от преки финансови щети, изразяващи се в заплащане на съдебни разноски, държавни такси, адвокатски хонорари на жалбоподателите и законни лихви върху забавените плащания при масово губени от администрацията съдебни дела.**
- **Намаляване на административната тежест:** Премахването на изискването за възстановяване на еднократните помощи при отпадане на ученика през втория срок спестява на администрацията скъпи, тромави и неефективни процедури по принудително събиране на държавни вземания в малък размер, при които разходите за самото производство често надхвърлят събраната сума.

Очаквани резултати

Очаква се:

- Уеднаквяване на практиката на териториалните органи по социално подпомагане и прекратяване на практиката на незаконосъобразни откази;
- По-ефективна, бърза и евтина защита на правата на гражданите по административен ред;
- **Осезаемо редуциране на съдебните спорове срещу АСП и преустановяване на изтичането на бюджетни средства за съдебни разноски и лихви;**

- По-пълно съответствие на националното законодателство с принципа за "висшия интерес на детето";
- По-добра социална интеграция на законно пребиваващите чужди граждани и лицата с временна закрила.

Административна тежест и структурни промени

Не се предвижда създаването на нови структури, нито допълнително натоварване на администрацията. Напротив – оптимизират се процесите по обжалване и се намалява тежестта по принудително събиране на маловажни вземания.

Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз

Законопроектът е в съответствие с правото на ЕС, по-специално с:

- Директива 2003/109/ЕО относно статута на дългосрочно пребиваващите граждани на трети държави;
- Директива 2001/55/ЕО относно временната закрила;
- Хартата на основните права на Европейския съюз относно закрилата на детето и недискриминацията.

Предлаганите промени не въвеждат норми, противоречащи на правото на ЕС.

Законопроектът е с ограничен обхват и цели прецизиране и усъвършенстване на съществуваща уредба. Не се налага изготвяне на цялостна оценка на въздействието.

ВНОСИТЕЛИ:

Деница Савева
Илиана Жекова
Гая Василева